

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ Д. Є. ЗАДОРА»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Циклова комісія «Спів»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної роботи

Гірник М.Ю.
27 серпня 2025

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУЛЬТУРА МОВИ

галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
спеціальність	В5 Музичне мистецтво
освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
освітньо-професійна програма	Музичне мистецтво

Ужгород – 2025

Розробник: Підгородська Надія Миколаївна, викладач-методист, заслужений працівник культури України

ПБ, звання

Програму навчальної дисципліни «Культура мови» обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії «Спів», протокол № 1 від 27 червня 2025р.

Голова циклової комісії _____

Підпис

Підгородська Н.М.

ПБ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Курс:
	I-II
	Семестр
	I, II, III
Загальна кількість годин – 90	Аудиторні заняття – 52 год.
	Практичні – 52 год.
	Індивідуальні заняття – год.
	Самостійна робота 38 год.
	Форма підсумкового контролю: залік, III семестр

Статус дисципліни: обов'язкова

Мова навчання: українська

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Культура мови» є формування свідомості здобувача освіти та знання історії походження та розвитку української мови.

Основним завданням вивчення дисципліни «Культура мови» є опанування основними правилами української літературної вимови.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- вислови видатних особистостей культури та мистецтва про мову;
- ля чого потрібно співакові вільно і правильно володіти мовою;
- знати жанрові особливості віршованих творів прози та байки;

вміти:

- виробити гарну дикцію, добре оволодіти процесом підготовки художнього твору;
- визначити ідейно-тематичний аналіз твору; тема, ідея, дійовий ряд та ін.;
- знати наскрізну дію, над завдання в прозовому творі, запропоновані обставини;
- вільно почуватися на сценічному майданчику; Оволодіти моделями мовної інтонації;
- володіти жестами у процесі художнього читання;
- створити відповідний образ твору

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (Міждисциплінарні зв'язки)

Попередньо здобуті знання мистецького спрямування.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ (ЗК) І СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (СК) ВИПУСКНИКА

(відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра):

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

СК 5 Здатність демонструвати професійні навички та уміння в музично-виконавській, організаційно-творчій діяльності.

СК 8 Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 11 Здатність відслідковувати і оцінювати власний прогрес та досягнення у професійній сфері, проявляти критичну самосвідомість.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення наступних результатів:

РН 1 Спілкуватися державною мовою усно і письмово в процесі навчання та виконання завдань.

РН 15 Позитивно сприймати конструктивні критичні зауваження фахівців щодо своїх навчальних та творчих результатів і використовувати їх для власного професійного розвитку.

РН 17 Презентувати результати власної мистецької діяльності з метою забезпечення особистісної конкурентоспроможності на ринку праці.

РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ГОДИН МІЖ ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Зміст програми навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу

1. Культура мови як навчальна дисципліна. Структура, мета та завдання курсу.
2. Мова і мовлення, функції, форми існування.
3. Живе мовлення и мова.
4. Поняття про літературну мову.
5. Форми літературного мовлення.
6. Аспекти чистоти мовлення.
7. Особливості усного професійного мовлення.

Тема 2. Основні поняття курсу культури мови

1. Культура мови як рівень володіння нормами літературної мови.
2. Висока і низька культура мови. Виховання культури мовлення.
3. Мова і мовлення. Мова як універсальний засіб спілкування.
4. Культура спілкування і культура мовлення.

Тема 3. Складники техніки мовлення

1. Компоненти техніки мовлення. Поняття формування звукової культури мовлення.
2. Поняття дихання. Голосоведіння. Артикуляція як передумова правильного звукоутворення. Дикція в усному мовленні та методика оволодіння нею. Орфоепічна правильність мовлення.
3. Індивідуальні мовленнєві особливості та робота над ними.
4. Характеристика органів мовлення.
5. Розігрівуючий масаж м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції, м'язів обличчя, розігрів гортані.
6. Гекзаметр.
7. Вправи та правила проведення, техніка безпеки.

Тема 4. Поняття дихання

1. Фізіологічне та фонаційне дихання. Умови правильного дихання. Типи дихання: ключичне, грудне, діафрагмове, змішано-діафрагмове. Фонаційне дихання.
2. Правильність положення тіла під час дихання, зняття зайвого напруження тіла, органічна постанова голови, плечей, спини. Опора дихання. Вправи.
3. Носове дихання. Вправи на розвиток та здобуття правильного дихання під час професійної мовленнєвої діяльності. Типи видихів: фіксований видих та довгий видих. Короткий вдих і тривалий видих. Добір. Вправи.
4. Формування опори дихання. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до фонаційного дихання.

Тема 5. Голосоведіння

1. Голос людини, його природа та різновиди. Голос як інструмент якісного мовлення. Природні властивості мовного голосу: висота, сила, тембр, діапазон.

2. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до мовленнєвого голосу. Техніка безпеки під час роботи над голосом, під час нервової перенапруги, голосового перевантаження, перенапруження, захворювання гортані.
3. Порушення діяльності голосових зв'язок. Мутаційний період. Гігієна голосу.
4. Зони резонування: грудна клітина, зуби, носова порожнина, гайморові пазухи, лоб, тім'я. Резонування голосу та голосові регістри. «Закритий» звук з сонорними М, Н, Л, Р. «Відкритий» звук. Народження звука.

Тема 6. Артикуляція

1. Поняття артикуляції. Артикуляція голосних звуків. Артикуляція приголосних звуків.
2. Артикуляційна гімнастика для губ, язика, нижньої щелепи.
3. Правила положення м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції при вимові голосних та приголосних звуків.
4. Індивідуальні мовленнєві особливості та робота над ними. Тестування вимови голосних та приголосних звуків. Рекомендації до корекцій нефізіологічних вадив.

Тема 7. Дикція

1. Робота над дикцією. Постановка корпусу. Розігрів м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції, розігрів гортані.
2. Читання гекзаметру.
3. Дикційні таблиці звукосполучень.
4. Дикційні вправи на основі скоромовок та чистомовок. Дикційна чіткість вимови звуків та звукосполучень.
5. Дикційніправи, читання по тренувальним таблицям.
6. Складні скоромовки, складові скоромовки, читання на швидкість.

Тема 8 Поняття культури мовлення

1. Культура мови і культура мовлення. Основні аспекти вияву культури мовлення.
2. Основні якісні комунікативні ознаки культури мовлення: правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота та їх характеристики.
3. Логічні помилки. Суржик. Мовна характеристика. Мовна норма. Шляхи підвищення особистої культури мовлення

Тема 9. Культура спілкування

1. Предмет, функції і види спілкування. Засоби спілкування (вербальні та невербальні).
2. Основні компоненти спілкування. Основні види спілкування: домінування, маніпулювання, суперництво, партнерство, співдружність.
3. Слухання і форми мови. Особливості сприймання і розуміння під час вербального спілкування.
4. Стилї комунікативної поведінки: авторитарній, демократичний, агресивний, драматичний, альтруїстичний, спокійний, екзальтований, логічний, відкритий. Стилї професійного спілкування.

Тема 10. Український мовленнєвий етикет

1. Поняття етикету. Види етикету за ступенем ритуалізації поведінки.

2. Рівні етикету: вербальний (словесний) рівень (етикетні вислови привітання, прощання, подяки, вибачення тощо); паралінгвістичний рівень (темп мовлення, гучність, інтонація); кінетичний рівень (жести, міміка, пози); проксемічний рівень (стандартні дистанції спілкування, почесне місце для гостей тощо).

3. Види мовних виразів ввічливості українського мовленнєвого етикету: звертання, вітання, знайомство, запрошення, прохання, вибачення, згода, незгода, скарга, втішання, комплімент, несхвалення, побажання, вдячність, прощання та їх характеристики.

4. Самостійний вибір словесної формули запрошення, вибачення, незгоди, скарги, вдячності в конкретній ситуації спілкування та виступ перед аудиторією.

5. Тональності спілкування: висока, нейтральна, звичайна, фамільярна, вульгарна та чинники, що впливають на вибір словесної формули в конкретній ситуації спілкування.

Тема 11. Дикційний практикум

1. Корекція: нефізіологічні вади.
2. Читання тренувальних таблиць.
3. Складні скоромовки

Тема 12. Види і жанри усного професійного мовлення

1. Форми вираження усного ділового мовлення.
2. Діалог та монолог. Публічне монологічне мовлення.
3. Жанри усного публічного монологічного мовлення: доповідь, промова, виступ, повідомлення та їх характеристики.

Тема 13. Публічний виступ: презентація, доповідь на тему

1. Публічний виступ. Етапи підготовки до публічного виступу.
2. Докомунікативний етап: визнання теми і мети виступу, оцінка аудиторії й обстановки, добір матеріалу, складання плану, основні правила складання плану, складання тез до виступу, створення тексту.
3. Структура виступу.
4. Прийоми ефективного початку виступу: яскравий епізод, цікавий факт, афоризм, цитата, питання до аудиторії.
5. Виклад – висвітлення основних положень доповіді (промови, повідомлення).
6. Типи закінчення виступу: резюме головних питань, заклик до дії, поетичне закінчення, цитування.
7. Самостійна підготовка самопрезентації (виступу), доповіді.
8. Комунікативний етап: проголошення промови, відповіді на запитання, ведення полеміки.
9. Публічний виступ перед аудиторією, відповіді на запитання, ведення полеміки.
10. Посткомунікативний етап: аналіз промови.

Тема 14. Основні ознаки літературної мови

1. Ознаки літературної мови
2. Унормованість літературної мови. Мовна норма.

3. Види літературних мовних норм. Орфоепічні, акцентуаційні, орфографічні, пунктуаційні, лексичні, словотвірні, граматичні, стилістичні норми та їх характеристика.

4. Стандартність як ознак літературної мови. Наддіалектичність, поліфункціональність та стилістична диференціація.

5. Функціональні стилі – офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовний.

Тема 15. Основні норми усного професійного мовлення

1. Загальні вимоги, які визначають рівень культури усного ділового мовлення.

2. Ясність, недвозначність у формулюванні думки.

3. Логічність, смислова точність, небагатослівність мовлення.

4. Відповідність між мовними засобами та обставинами мовлення.

5. Співмірність мовних засобів та стилю викладу.

6. Різноманітність мовних засобів (багатство лексики в активному словниковому запасі мовця).

7. Самобутність, нешаблонність в оцінках, порівняннях, зіставленнях, у побудові висловлювань.

8. Виразність дикції, відповідність інтонації мовленнєвій ситуації.

Тема 16. Лексичні мовні норми професійного спілкування

1. Поняття лексики. Корінна і запозичена лексика.

2. Загальноживана лексика та лексика обмеженого вживання.

3. Професійна лексика.

Тема 17. Стилї сучасної української літературної мови

1. Мовний стиль. Основні параметри функціональних стилів.

2. Загальні ознаки наукового стилю та його функціональних підстилей.

3. Жанри наукового стилю: монографія, рецензія, наукова стаття, наукова доповідь, курсова, дипломна, магістерська робота, реферат, тези.

4. Загальні ознаки офіційно -ділового стилю.

5. Функціональні підстилї: законодавчий, дипломатичний, адміністративно-канцелярський.

6. Твори (жанри) офіційно -ділового стилю. Зразки.

Тема 18. Орфоепія. Правила вимови звуків та звукосполучень української мови

1. Поняття «орфоепія». Вимова. Правила вимови. Наголос. Інтонація. Милозвучність.

2. Норми орфоепії української літературної мови. Відмінність усної та письмової мови.

3. Вимова голосних звуків. Вимова приголосних звуків. Африкати. Вимова подовжених звуків. Вимова деяких груп приголосних, що зазнали асиміляційних змін та спрощень.

4. Норми літературного наголосу.

5. Милозвучність української мови

Тема 19. Наголос. Різновиди наголосу в українській мові

1. Норми літературного наголосу, причини його порушення.

2. Правила наголосу. Робота зі словником.

3. Типові відхилення від акцентуаційних норм у професійному мовленні.

Тема 20. Інтонія як важливий елемент культури мовлення

1. Поняття інтонації.
2. Функція мелодії, паузи, наголосу та темпу.
3. Розділові знаки та інтонація. Партитура тексту. Вправи.

Тема 21. Правила милозвучності української мови

1. Голосні звуки: голосівки, самозвуки. Придих. Роззів.
2. Чергування у—в, і—й. Зникнення або з'явлення голосних з початку слова.
3. Зникнення або з'явлення голосних у кінці слова.
4. Приголосні звуки (шелестівки, співзвуки). Зникнення приголосних звуків

Тема 22. Словники - джерело інформації

1. Лексикографія і словники.
2. Історичні словники. Класифікація словників. Словникові статті. Словник української мови.
3. Робота зі словниками

Тема 23. Особливості роботи митця над текстом прози описового характеру.

1. Категорії відбору прозового тексту.
2. Створення ілюстрованого підтексту.
3. Художня виразність.

Тема 24. Процес підготовки художнього твору.

1. Вибір твору та його ідейно-тематичний аналіз.
2. Аналіз творів – тема, ідея, дійовий ряд та ін.
3. Жанрові особливості віршованих творів.
4. Правила читання віршованих творів та байки.

Тема 25. Процес постановки художнього твору.

1. Роль жестів у процесі художнього читання.
2. Робота на сценічному майданчику.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин		
	усього	у тому числі	
		практ.	самостійна робота
1	2	3	4
I семестр			
Тема 1. Вступ до курсу	4	2	2
Тема 2. Основні поняття курсу культури мови	3	2	1
Тема 3. Складники техніки мовлення	3	2	1
Тема 4. Поняття дихання	4	2	2
Тема 5. Голосоведіння	4	2	2
Тема 6. Артикуляція	4	2	2
Тема 7. Дикція	4	2	2
Тема 8. Поняття культури мовлення	3	1	2
Підсумкове заняття	1	1	-
Разом	30	16	14
II семестр			
Тема 9. Культура спілкування	3	2	1
Тема 10. Український мовленнєвий етикет	3	2	1
Тема 11. Дикційний практикум	3	2	1
Тема 12. Види і жанри усного професійного мовлення	3	2	1
Тема 13. Публічний виступ: презентація, доповідь на тему	3	2	1
Тема 14. Основні ознаки літературної мови 2 год.	3	2	1
Тема 15. Основні норми усного професійного мовлення	3	2	1
Тема 16. Лексичні мовні норми професійного спілкування	3	2	1
Тема 17. Стили сучасної української літературної мови	3	2	1
Тема 18. Орфоепія. Правила вимови звуків та звукосполучень української мови	2	1	1
Підсумкове заняття	1	1	-
Разом	30	20	10
III семестр			
Тема 19. Наголос. Різновиди наголосу в українській мові	4	2	2
Тема 20. Інтонація як важливий елемент культури мовлення	4	2	2
Тема 21. Правила милозвучності української мови	4	2	2
Тема 22. Словники - джерело інформації	4	2	2
Тема 23. Особливості роботи митця над текстом прози описового характеру.	4	2	2
Тема 24. Процес підготовки художнього твору.	4	2	2
Тема 25. Процес постановки художнього твору.	5	3	2
Залік	1	1	-
Разом	30	16	14
Всього	90	52	38

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
I семестр		
1	Тема 1. Вступ до курсу Культура мовлення як навчальна дисципліна. Структура, мета та завдання курсу. Мова і мовлення, функції, форми існування. Живе мовлення и мова.	1
2	Поняття про літературну мову. Форми літературного мовлення.	1
3	Тема 2. Основні поняття курсу культури мови Культура мовлення як рівень володіння нормами літературної мови. Висока і низька культура мовлення. Виховання культури мовлення.	1
4	Мова і мовлення. Мова як універсальний засіб спілкування.	1
5	Тема 3. Складники техніки мовлення Компоненти техніки мовлення. Поняття формування звукової культури мовлення. Поняття дихання. Голосоведіння. Артикуляція як передумова правильного звукоутворення. Дикція в усному мовленні та методика оволодіння нею. Орфоепічна правильність мовлення. Індивідуальні мовленнєві особливості та робота над ними.	1
6	Характеристика органів мовлення. Розігрівуючий масаж м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції, м'язів обличчя, розігрів гортані. Гекзаметр.	1
7	Тема 4. Поняття дихання Фізіологічне та фонаційне дихання. Умови правильного дихання. Типи дихання: ключичне, грудне, діафрагмове, змішано-діафрагмове. Фонаційне дихання. Правильність положення тіла під час дихання, зняття зайвого напруження тіла, органічна постанова голови, плечей, спини. Опора дихання. Вправи.	1
8	Носове дихання. Вправи на розвиток та здобуття правильного дихання під час професійної мовленнєвої діяльності. Типи видихів: фіксований видих та довгий видих. Короткий вдих і тривалий видих. Добір. Вправи.	1
9	Тема 5. Голосоведіння Голос людини, його природа та різновиди. Голос як інструмент якісного мовлення. Природні властивості мовного голосу: висота, сила, тембр, діапазон. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до мовленнєвого голосу. Техніка безпеки під час роботи над голосом, під час нервової перенапруги, голосового перевантаження. перенапруження, захворювання гортані.	1
10	Порушення діяльності голосових зв'язок. Мутаційний період. Гігієна голосу.	1
11	Тема 6. Артикуляція Поняття артикуляції. Артикуляція голосних звуків. Артикуляція приголосних звуків. Артикуляційна гімнастика для губ, язика, нижньої щелепи.	1
12	Правила положення м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції при вимові голосних та приголосних звуків.	1
13	Тема 7. Дикція Робота над дикцією. Постановка корпусу. Розігрів м'язів зовнішньої та	1

	внутрішньої артикуляції, розігрів гортані. Читання гекзаметру. Дикційні таблиці звукосполучень.	
14	Дикційні вправи на основі скоромовок та чистомовок. Дикційна чіткість вимови звуків та звукосполучень.	1
15	Тема 8 Поняття культури мовлення Культура мови і культура мовлення. Основні аспекти вияву культури мовлення. Основні якісні комунікативні ознаки культури мовлення: правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота та їх характеристики.	1
16	Підсумкове заняття	1
II семестр		
1	Тема 9. Культура спілкування Предмет, функції і види спілкування. Засоби спілкування (вербальні та невербальні). Основні компоненти спілкування. Основні види спілкування: домінування, маніпулювання, суперництво, партнерство, співдружність.	1
2	Слухання і форми мови. Особливості сприймання і розуміння під час вербального спілкування.	1
3	Тема 10. Український мовленнєвий етикет Поняття етикету. Види етикету за ступенем ритуалізації поведінки. Рівні етикету: вербальний (словесний) рівень (етикетні вислови привітання, прощання, подяки, вибачення тощо); паралінгвістичний рівень (темп мовлення, гучність, інтонація); кінетичний рівень (жести, міміка, пози); проксемічний рівень (стандартні дистанції спілкування, почесне місце для гостей тощо).	1
4	Види мовних виразів ввічливості українського мовленнєвого етикету: звертання, вітання, знайомство, запрошення, прохання, вибачення, згода, незгода, скарга, втішання, комплімент, несхвалення, побажання, вдячність, прощання та їх характеристики.	
5	Тема 11. Дикційний практикум Корекція: нефізіологічні вади.	1
6	Читання тренувальних таблиць.	1
7	Тема 12. Види і жанри усного професійного мовлення Форми вираження усного ділового мовлення.	1
8	Діалог та монолог. Публічне монологічне мовлення.	1
9	Тема 13. Публічний виступ: презентація, доповідь на тему Публічний виступ. Етапи підготовки до публічного виступу. Комунікативний етап: визнання теми і мети виступу, оцінка аудиторії й обстановки, добір матеріалу, складання плану, основні правила складання плану, складання тез до виступу, створення тексту. Структура виступу. Прийоми ефективного початку виступу: яскравий епізод, цікавий факт, афоризм, цитата, питання до аудиторії.	1
10	Виклад – висвітлення основних положень доповіді (промови, повідомлення). Типи закінчення виступу: резюме головних питань, заклик до дії, поетичне закінчення, цитування.	1
11	Тема 14. Основні ознаки літературної мови Ознаки літературної мови. Унормованість літературної мови. Мовна норма. диференціація.	1
12	Види літературних мовних норм. Орфоепічні, акцентуаційні, орфографічні, пунктуаційні, лексичні, словотвірні, граматичні, стилістичні норми та їх характеристика. Стандартність як ознак	1

	літературної мови. Наддіаліктичність, поліфункціональність та стилістична	
13	Тема 15. Основні норми усного професійного мовлення Загальні вимоги, які визначають рівень культури усного ділового мовлення. Ясність, недвозначність у формулюванні думки. Логічність, смислова точність, небагатослівність мовлення.	1
14	Відповідність між мовними засобами та обставинами мовлення. Співмірність мовних засобів та стилю викладу. Різноманітність мовних засобів (багатство лексики в активному словниковому запасі мовця).	1
15	Тема 16. Лексичні мовні норми професійного спілкування Поняття лексики. Корінна і запозичена лексика.	1
16	Загальноновживана лексика та лексика обмеженого вживання.	1
17	Тема 17. Стилї сучасної української літературної мови Мовний стиль. Основні параметри функціональних стилів. Загальні ознаки наукового стилю та його функціональних підстилей. Жанри наукового стилю: монографія, рецензія, наукова стаття, наукова доповідь, курсова, дипломна, магістерська робота, реферат, тези.	1
18	Загальні ознаки офіційно-ділового стилю. Функціональні підстилі: законодавчий, дипломатичний, адміністративно-канцелярський.	1
19	Тема 18. Орфоепія. Правила вимови звуків та звукосполучень української мови Поняття «орфоепія». Вимова. Правила вимови. Наголос. Інтонація. Милозвучність. Норми орфоепії української літературної мови. Відмінність усної та письмової мови. Вимова голосних звуків. Вимова приголосних звуків. Африкати. Вимова подовжених звуків. Вимова деяких груп приголосних, що зазнали асиміляційних змін та спрощень. Норми літературного наголосу.	1
20	Підсумкове заняття	1
III семестр		
1	Тема 19. Наголос. Різновиди наголосу в українській мові Норми літературного наголосу, причини його порушення.	1
2	Правила наголосу. Робота зі словником.	1
3	Тема 20. Інтонація як важливий елемент культури мовлення Поняття інтонації.	1
4	Функція мелодії, паузи, наголосу та темпу.	1
5	Тема 21. Правила милозвучності української мови Голосні звуки: голосівки, самозвуки. Придих. Роззів.	1
6	Чергування у—в, і—й. Зникнення або з'явлення голосних з початку слова. Зникнення або з'явлення голосних у кінці слова.	1
7	Тема 22. Словники - джерело інформації Лексикографія і словники.	1
8	Історичні словники. Класифікація словників. Словникові статті. Словник української мови.	1
9	Тема 23. Особливості роботи митця над текстом прози описового характеру. Категорії відбору прозового тексту.	1
10	Створення ілюстрованого підтексту.	1
11	Тема 24. Процес підготовки художнього твору. Вибір твору та його ідейно-тематичний аналіз.	1
12	Аналіз творів – тема, ідея, дійовий ряд та ін. Жанрові особливості	1

	віршованих творів.	
13	Тема 25. Процес постановки художнього твору. Роль жестів у процесі художнього читання.	3
14	Залік	1
	Разом	52

Методичні рекомендації

Самостійна робота здійснюється з метою відпрацювання та засвоєння навчального матеріалу, визначеного для самостійних занять; підготовки до майбутніх занять та контрольних заходів; формування у здобувачів освіти культури розумової праці, самостійності та ініціативи у пошуку та набутті знань. Зміст самостійної роботи здобувач освіти визначається робочою програмою навчальної дисципліни, відповідним методичним матеріалом, завданнями та вказівками викладача.

Для практичного використання отриманих знань надаються завдання для самостійної теоретичної та практичної роботи. Формами перевірки знань можуть бути сценічна демонстрація та виконання твору студентами.

Програмою передбачені окремі питання для самостійного опрацювання студентами, які додаються до більшості тем. Передбачено також перелік допоміжної літератури для більш творчого осмислення положень програми.

Обсяг годин та зміст самостійної роботи передбачений навчальним планом та робочою програмою дисципліни, відповідним методичним матеріалом, завданнями та вказівками викладача.

Завдання для самостійного вивчення включають підготовку навчального матеріалу та додаткової методичної літератури.

Відповідальність за якість самостійної роботи безпосередньо несе здобувач освіти.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
І семестр		
1	Тема 1. Вступ до курсу Аспекти чистоти мовлення. Особливості усного професійного мовлення.	2
2	Тема 2. Основні поняття курсу культури мови Культура спілкування і культура мовлення.	1
3	Тема 3. Складники техніки мовлення Вправи та правила проведення, техніка безпеки.	1
4	Тема 4. Поняття дихання Формування опори дихання. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до фонаційного дихання.	2
5	Тема 5. Голосоведіння Зони резонування: грудна клітина, зуби, носова порожнина,	2

	гайморові пазухи, лоб, тім'я. Резонування голосу та голосові реєстри. «Закритий» звук з сонорними М, Н, Л, Р. «Відкритий» звук. Народження звука.	
6	Тема 6. Артикуляція Індивідуальні мовленнєві особливості та робота над ними. Тестування вимови голосних та приголосних звуків. Рекомендації до корекцій нефізіологічних вадив.	2
7	Тема 7. Дикція Дикційніправи, читання по тренувальним таблицям. Складні скоромовки, складові скоромовки, читання на швидкість.	2
8	Тема 8 Поняття культури мовлення Логічні помилки. Суржик. Мовна характеристика. Мовна норма. Шляхи підвищення особистої культури мовлення	2
II семестр		
9	Тема 9. Культура спілкування Стили комунікативної поведінки: авторитарній, демократичний, агресивний, драматичний, альтруїстичний, спокійний, екзальтований, логічний, відкритий. Стили професійного спілкування.	1
10	Тема 10. Український мовленнєвий етикет Самостійний вибір словесної формули запрошення, вибачення, незгоди, скарги, вдячності в конкретній ситуації спілкування та виступ перед аудиторією. Тональності спілкування: висока, нейтральна, звичайна, фамільярна, вульгарна та чинники, що впливають на вибір словесної формули в конкретній ситуації спілкування.	1
11	Тема 11. Дикційний практикум Складні скоромовки	1
12	Тема 12. Види і жанри усного професійного мовлення Жанри усного публічного монологічного мовлення: доповідь, промова, виступ, повідомлення та їх характеристики.	1
13	Тема 13. Публічний виступ: презентація, доповідь на тему Самостійна підготовка самопрезентації (виступу), доповіді. Комунікативний етап: проголошення промови, відповіді на запитання, ведення полеміки. Публічний виступ перед аудиторією, відповіді на запитання, ведення полеміки. Посткомунікативний етап: аналіз промови.	1
14	Тема 14. Основні ознаки літературної мови Функціональні стилі – офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовний.	1
15	Тема 15. Основні норми усного професійного мовлення Самобутність, нешаблонність в оцінках, порівняннях, зіставленнях, у побудові висловлювань. Виразність дикції, відповідність інтонації мовленнєвій ситуації.	1
16	Тема 16. Лексичні мовні норми професійного спілкування Професійна лексика.	1
17	Тема 17. Стили сучасної української літературної мови Твори (жанри) офіційно -ділового стилю. Зразки.	1
18	Тема 18. Орфоепія. Правила вимови звуків та звукосполучень української мови Милозвучність української мови	1

III семестр		
19	Тема 19. Наголос. Різновиди наголосу в українській мові 2 год. Типові відхилення від акцентуаційних норм у професійному мовленні.	2
20	Тема 20. Інтонація як важливий елемент культури мовлення 2 год. Розділові знаки та інтонація. Партитура тексту. Вправи.	2
21	Тема 21. Правила милозвучності української мови 2 год. Приголосні звуки (шелестівки, співзвуки). Зникнення приголосних звуків	2
22	Тема 22. Словники - джерело інформації 2 год. Робота зі словниками	2
23	Тема 23. Особливості роботи митця над текстом прози описового характеру. Художня виразність.	2
24	Тема 24. Процес підготовки художнього твору. Правила читання віршованих творів та байки.	2
25	Тема 25. Процес постановки художнього твору. Робота на сценічному майданчику.	2
	Разом	38

ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результати навчання здобувача освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв.

Оцінювання здобувачів освіти охоплює низку усних, практичних контрольних процедур, які використовують відповідно до компетентнісних характеристик (знання, вміння/навички, комунікація, відповідальність і автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Вимірювання рівня досягнення результатів навчання здійснюється експертно за критеріями.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти проводиться під час проведення поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань тощо і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачів освіти навчального матеріалу навчальної дисципліни:

- виступи на практичних заняттях;
- участь в обговоренні питань з певної теми;
- відповіді на запитання викладача;
- виконання домашніх завдань.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у формі заліку у III семестрі, в терміни, встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному програмою навчальної дисципліни.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів поточного та підсумкового контролю здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою:

«відмінно» – здобувач освіти добре володіє процесом підготовки художнього твору. Чудово визначає ідейно-тематичний аналіз твору, тему, ідею, дійовий ряд та ін. Впевнено знає наскрізну дію в прозовому творі. Добре знає текст твору, а також вільно почувається на сценічному майданчику. Правильно володіє моделями мовної інтонації. Впевнено володіє жестами у процесі художнього читання. Знає чудово жанрові особливості віршованих творів, прози та байки. Самостійна робота виконана у повному обсязі.

«добре» – здобувач освіти володіє процесом підготовки художнього твору. Визначає ідейно-тематичний аналіз твору, тему, ідею, дійовий ряд. Знає наскрізну дію в прозовому творі. Достатньо вільно почувається на сценічному майданчику. Володіє моделями мовної інтонації, жестами у процесі художнього читання. Знає жанрові особливості віршованих творів, прози та байки. Допускає незначні помилки в читанні тексту напам'ять. Самостійна робота в цілому виконана.

«задовільно» – здобувач освіти погано знає процес підготовки художнього твору. Погано визначив ідейно-тематичний аналіз твору, тему, ідею, дійовий ряд погано знає текст твору; не виразно визначив наскрізну дію, над завдання в прозовому творі. Скуто почувається на сценічному майданчику. Невиразно володіє жестами у процесі художнього читання. Погано знає жанрові особливості віршованих творів прози та байки. Допускає значні помилки в читанні тексту напам'ять. Самостійна робота виконана недостатньо.

«незадовільно» – здобувач освіти не знає процес підготовки художнього твору. Не визначив ідейно-тематичний аналіз твору; тему, ідею, дійовий ряд погано знає текст твору. Не визначив наскрізну дію, над завдання в прозовому творі. Розгублено почувається на сценічному майданчику. Не володіє жестами у процесі художнього читання. Не знає жанрові особливості віршованих творів прози та байки. Не володіє текстом напам'ять. Самостійна робота виконана в малому обсязі або зовсім не виконана.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Грицан Н. В. Техніка сценічного мовлення : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ, 2020. 286 с.
2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» : чинне законодавство станом на 01 січня 2020 року: Офіц. текст. Затв. Указом Президента України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII. Голос України, 2019. 16 трав. № 90 (7096). С. 16–23.
3. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво : підручник. Вид. 3-тє, допов. Київ : Алерта, 2021 250 с.
4. Пантелюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення. Вид 2-ге., допов. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 224 с.
5. Риторика : навч. посіб. / упор. Т. К. Ісаєнко, А. В. Лисенко. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247 с.
6. Тріщук О. В., Фіголь Н. М. Словник помилкового слововживання в сучасних медіа / НТУУ «КПІ». Київ : Політехніка, 2015. 300 с.
7. Яковлева А. М., Афонська Т. М. Сучасний тлумачний словник української мови. 55 000 слів. Харків : Торсінг плюс, 2010. 672 с.
8. Яцимірська М. Культура мови журналіста : навч. посіб. 2-ге вид. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.
9. Acker M Speak With No Fear : Go from a nervous, nauseated, and sweaty speaker to an excited, energized, and passionate presenter. Sydney, NSW : Advance, Coaching & Consulting, 2019. 181 p.
10. Lucas S. The Art of Public Speaking. 13th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2019. 388 p.

Додаткова література

1. Арістотель. Поетика. / вступ. ст. Й. У. Кобова; пер. із старогрецької Б. Тен. Київ : Мистецтво, 1967. 346 с.
2. Василенко В. А. Герман В. Академічна риторика : навч. посіб. для студ. гуманіт. ф-в вищ. навч. закл. / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, Сум. філ. Харк. нац. ун-ту внутр. справ. Суми : Наталуха А. С., 2011. 275 с.
3. Вжещ Я. Л. Базові категорії медіалінгвістики : медіа-мова, медіа-дискурс, медіа-текст // Нова філологія. 2014, № 60. С. 23–27.
4. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ : Наукова думка, 2010. 432 с.
5. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Ліра-К, 2006. 240 с.
6. Кравцова І. А., Шпачук Л. Р. Основи культури і техніки мовлення: навч. посіб. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2013. 294 с.
7. Мельник Т., Струганець Л., Бобесюк О. Культура мови: від теорії до практики / Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. 216 с.

8. Пантелюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення / Київ : ЦУЛ, 2020. 224 с.
9. Brooke C. G. *Lingua Fracta : Toward a Rhetoric of New Media*. New Jersey : Hampton Press, 2009. 222 p. (New Dimensions in Computers and Composition).
10. Herrick J. A. *The History and Theory of Rhetoric: An Introduction*. 6 th ed. New York ; London : Routledge, 2017. 330 p.
11. Rice J. *The Rhetoric of Cool : Composition Studies and New Media* / foreword by Gregory L. Ulmer. Illinois : Southern Illinois University Press, 2007. 208 p.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті,
відеолекції, інше методичне забезпечення**

1. Методика постановки голосу. URL : <http://www.ukrbukva.net/34228-Metodikapostanovki-golosa.html>
2. Методика роботи над усвідомленістю і виразністю читання. URL : <https://goo.su/36kX8>
3. Мова театру. URL : <http://www.74178953.blogspot.com/>
4. Наголос в українській мові, його види. Роль наголосу. URL : <http://www.subject.com.ua/textbook/mova/10klas/24.html>
5. Ораторське мистецтво, ораторська майстерність. URL : <http://www.masterlev.com.ua/>
6. Рідна мова : Норми наголошування. URL : <http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/ridna.../index.php?>
7. Цифрова риторика. URL : <https://erhetoric.org/>